

АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТАХ СЛОВЕНІЇ ТА УКРАЇНИ

Харченко І. І. кандидат філологічних наук,
доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства
Сумського національного аграрного університету

м. Суми

THE ANALYSIS OF THE ORGANIZATION OF LANGUAGE EDUCATION IN THE UNIVERSITIES OF SLOVENIA AND UKRAINE

Kharchenko I.

*The Candidate of philology,
the Associate Professor of
state legal authority of Sumy National Agrarian University
Sumy*

Анотація:

У статті досліджено різні аспекти організації мовної освіти в університетах Словенії та України. Зазначено, що мовна освіта один із основних факторів формування високоосвіченої, всебічно розвинутої особистості, а також складова частина освітньої політики держави. З'ясовано основні завдання, які виконує мовна освіта в університеті. Описано системність організації процесу навчання мови. Вказано на значення інформаційних та комп'ютерних технологій в організації процесу мовної освіти у вищих навчальних закладах.

Аннотация:

Статья представляет собой исследование различных аспектов организации языкового образования в университетах Словении и Украины. Отмечено, что языковое образование один из основных факторов формирования высокообразованной, всесторонне развитой личности, а также составная часть образовательной политики государства. Выявлены основные задачи, которые выполняет языковое образование в университете. Описана системность организации процесса обучения языку. Указано на значение информационных и компьютерных технологий в организации процесса языкового образования в высших учебных заведениях.

Abstract:

The article is a study of various aspects of the organization of language education in the universities of Slovenia and Ukraine. It is noted that linguistic education is one of the main factors in the formation of a highly educated, fully developed personality, as well as an integral part of the educational policy of the state. The basic tasks of the language education at the university are found out. The systematic organization of the language learning process is described. The importance of information and computer technologies in the organization of the process of language education in higher educational institutions is indicated.

Ключові слова: мовна освіта, університет, Словенія, Україна, Болонський процес, інформаційні та комп'ютерні технології.

Ключевые слова: языковое образование, университет, Словения, Украина, Болонский процесс, информационные и компьютерные технологии.

Keywords: language education, university, Slovenia, Ukraine, Bologna process, information and computer technologies.

Актуальність проблеми дослідження. Початок ХХІ століття характеризується стрімким розвитком нових технологій, збільшенням потоку інформації, глобалізацією та урізноманітненням знань. З усією очевидністю це вимагає розширення масштабів і зростання рівня освіти, покращення якості мовної підготовки фахівців, а головне – всебічного розвитку самої людини, її творчих здібностей. Відповідно до запитів часу відбуваються кардинальні реформаційні процеси, як в усій системі освіти так і в мовній освіті в особливості [7, с. 23].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти мовної освіти досліджують вітчизняні і зарубіжні вчені. Так, питання підготовки бакалаврів та магістрів філологів вивчають І. Пасинкова, О. Зіноватна та О. Семеног. Порівняльним аналізом основних дефініцій мовної освіти у своїх дослідженнях займаються О. Зіноватна, О. Ковтун, В. Корнієнко, А. Білецький, С. Єрмоленко. Різні аспекти впровадження мовної освіти в рамках Болонського процесу розглядають В. Андрущенко, М. Згуровський, В. Журавський, В. Касевич, А. Козмінські та багато інших.

Мета та завдання. Висвітлити різні аспекти організації мовної освіти в університетах Словенії та України.

Мета дослідження – проаналізувати різні аспекти організації мовної освіти в університетах Словенії та України.

Об’єкт дослідження – організація мовної освіти в університетах Словенії та України.

Предмет дослідження – мовна освіта в університетах Словенії та України.

Виклад основного матеріалу. Мовна освіта – один із основних факторів формування високоосвіченої, всебічно розвинутої особистості, а також складова частина освітньої політики держави в умовах гуманізації та гуманітаризації галузі освіти. Мовна освіта забезпечує навчання мовам як способу пізнання, дослідження і розуміння навколишнього світу та як засобу спілкування внаслідок формування комунікативної компетенції, яка охоплює мовну, мовленнєву і соціокультурну компетенції. Таким чином, мовна освіта виконує низку функцій: комунікативну, виховну, освітню, навчальну і розвивальну [5, с. 278]

Європейська політика вищої освіти, а особливо мовної освіти, важлива для України значним досвідом. Рада Європи та Європейська комісія разом з урядами країн-членів ЄС в рамках освітньої політики активно шукають відповіді на численні проблеми у сфері вищої освіти, розробляють і здійснюють різні заходи та проекти, узагальнюють нові ідеї, досвід і результати досліджень, розвивають міжнародні зв’язки. У рамках цієї політики українські університети взаємодіють у відкритому освітньому просторі й не тільки співпрацюють, а і конкурують з іноземними вищими навчальними закладами.

Найвідомішим проектом модернізації розвитку освітньої політики під впливом глобалізаційних процесів у країнах світу стала програма «Освіта для всіх». Ініційована рядом таких всесвітніх організацій, як ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, Міжнародний фонд розвитку, Міжнародна організація праці, Система освіти як соціальний інститут програма виконує дві функції: поточну і перспективну. Але це, так би мовити, характеристики зовнішнього плану. Суттю ж, внутрішньою основою, найважливішою ознакою освіти є її здатність впливати на розвиток людини, готувати особистість до активної соціальної діяльності. Саме тому для українського суспільства європейський вибір та утвердження європейських стандартів у сфері мовної освіти набуває надзвичайної актуальності. І тому перш за все варто прискорити запровадження європейських стандартів в освітній системі України, що безумовно сприятиме її модернізації. Але важливо при цьому не втратити найкращих власних традицій. І, власне, Болонський процес – це один з основних та найважливіших напрямків інтеграції нашої держави до європейської спільноти.

В Україні, так само як і в Словенії, запроваджена система неперервної мовної освіти, яка підкріплена мовною політикою держави, спрямованою на досконале володіння рідною мовою, обов'язкове оволодіння державною мовою всіма громадянами (незалежно від національності, віросповідання, сфери суспільно-виробничої діяльності), на знання іноземних мов, виховання мовної толерантності. Володіння державною мовою сприяє консолідації громадян у розбудові й зміцненні держави, реалізуючи важливу функцію – державотворення та ствердження незалежності [3, с. 121].

В останній час все частіше спостерігається тенденція до вивчення іноземних мов, які активно набувають статусу соціально-економічного і політичного засобу порозуміння між різними представниками світової спільноти у різноманітних наукових та соціальних сферах. Ці реалії об'єктивно зумовлюють розширення функцій іноземних мов і оновлення завдань володіння ними в сучасному суспільстві. Насамперед це:

- формування в студентів готовності до соціальної взаємодії для спільного розв'язання соціальних завдань та знаходження компромісів;
- толерантне ставлення до народів, мова яких вивчається, включення в діалог культур для збереження миру;
- ознайомлення з молодіжною субкультурою, усвідомлення життєвих цінностей;
- оволодіння прийомами самостійної роботи з мовою, уміння користуватися компенсаторними прийомами у випадку дефіциту мовних засобів [2, с. 12].

Україна і Словенія, як учасники Болонського процесу, в загальній системі європейської системи мовної освіти, надають студентам та викладачам можливість брати участь у програмах академічної мобільності, тобто виїжджати в будь-яку країну Європи для навчання і роботи. Перебування студентів і викладачів вишів в мовному середовищі в ході реалізації академічної мобільності робить їх лінгвістичні навички набагато більш

прагматичними. Знання ж іноземних мов відкриває для студентів і викладачів широкий доступ до автентичних зарубіжних публікацій.

Гуманітарна природа освіти в світлі Болонського процесу ставить перед усіма викладачами мов конкретну задачу підготовки студентів, готових до навчання в рамках освіти європейських університетів. Така підготовка повинна спиратися не тільки на традиційне фактичне володіння всіма аспектами мови, а й на значне розширення того розділу, який пов'язаний з країнознавчою і культурологічною підготовкою, на додаткові знання про різноманітність культур, мов, національних систем освіти [1, с. 68].

Також необхідно акцентувати увагу на такій важливій складовій успішної мовної освіти, як засвоєння мови в якості моделі інтеріоризації будьякого гуманітарного знання. Мовна освіта стає моделлю переходу змісту знання в особистісне навантаження: саме тому сучасне дослідження спрямовано на формування стабільної поетапної моделі вивчення мови (граматики, лексики, комбінованих комунікативних курсів) для задоволення потреб повноцінної соціалізації людини в інформаційному середовищі.

Поширена в сучасній вищій освіті ступенева модель розроблення мовного

курсу має системний характер. Системність організації процесу навчання мови є наслідком по стадійного навчання мови, тобто охоплює чітко визначені для конкретного контингенту студентів рівні навчального процесу:

- рівень ступенів навчання;
- рівень періодів навчання, які визначаються всередині ступенів (інтенсивне, самостійне, блокове);
- рівень етапів (формування лексичних умінь, граматичних навичок, комунікативної компетенції);
- рівень навчальних тактик (підстановка, комбінування, вибір правильної відповіді, узгодження тощо).

Спроектований таким чином мовний курс інтегрується в основну стратегію мовної освіти університетів України та Словенії. Мовна освіта в такому випадку стає не самоціллю, а засобом академічної та професійної діяльності, засобом професійного самовираження і самовдосконалення. Вона виступає ключовим фактором формування унікальної системи – полікультурного мовного середовища, що сприяє вирішенню багатьох завдань – перетворення університету в центр міжнародної освіти та академічних обмінів, підготовки фахівців на принципах гуманітаризації вищої професійної освіти [4, с. 25]. Актуальним завданням в області мовної освіти в контексті такого напрямку розвитку сучасного університету стає ефективна організація процесу навчання мови, для чого активно впроваджують у навчальний процес інформаційні та комп'ютерні технології. У рамках такого напрямку організації освітнього простору обладнуються лінгвомультимедійні лабораторії для проведення занять з педагогом і для самостійної роботи студентів. Інший напрям пов'язаний з використанням комп'ютерних ігор в процесі оволодіння мовленнєвою діяльністю. Їх завдання – створення середовища, що полегшує засвоєння нових знань і набування студентами комунікативної компетенції.

У плані вивчення іноземних мов цей напрямок характеризується можливістю використання новітніх цифрових ігрових пристроїв і програмного забезпечення лінгводидактичного призначення. У рамках даного напрямку активно розробляються комп'ютерні мовні гри, до яких відноситься широкий спектр навчальних матеріалів, починаючи від звичайних вправ, що виконуються в режимі змагання, і закінчуючи рольовими стратегіями. Третій напрям пов'язаний з розробкою спеціалізованих сайтів для системи освіти, освітніх порталів, що включають у себе різноманітну інформацію, бази даних різного призначення, у тому числі навчально-методичного. Четвертий напрям організації мовної освіти стосується підготовки педагогів у контексті інформатизації мовної освіти. На сьогодні педагогам надається професійна підтримка в області методики викладання мов з використанням засобів інформаційних та комп'ютерних технологій (методичні семінари; навчально-методичні матеріали; методична підтримка он-лайн).

Особливістю сучасного етапу розвитку мовної освіти в університетах України та Словенії можна назвати перетворення лінгвоосвітньої парадигми з комунікативної в міжкультурну [6, с. 141]. Цей поворот обумовлений в тому числі використанням комп'ютерних програм різних типів (власне навчальних, прикладних, інструментальних, телекомунікаційних), націлених на створення інтегрованої навчальної середовища, за допомогою якого і забезпечується повне занурення учнів в мовне та культурне середовище, яке вивчається, що істотно розширює і поглиблює комунікативну і професійну компетенції студентів.

Висновки. Переконливо встановлено взаємозв'язок між рівнем освіченості суспільства та культурною і економічною потужністю держави. Необхідність мовної освіти в університеті, як засобу забезпечення висококваліфікованими кадрами усі галузі духовного й матеріального виробництва, не викликає сумнівів. Це породжує вимоги сучасного підходу до організації мовної освіти у вищих навчальних закладах України та Словенії, які відповідають різнорівневим інтересам і можливостям фахівців різних спеціальностей, органічно вписуються в їх спосіб життя, враховують специфіку запитів того чи іншого контингенту (студенти, викладачі, наукові співробітники). Напрями подальших досліджень вбачаємо в подальшому запровадженні основних принципів Болонської системи в мовній освіті в університетах з урахуванням національної складової та інтеграції в європейський культурний, науковий та освітянський простір.

Список літератури

1. Димань Т. М., Боньковський О.А., Вовкогон А.Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навчально-методичний посібник. БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.
2. Любашенко О. В. Мовна освіта: європейські тенденції і перспективи розвитку української лінгводидактики. Наукові записки. Педагогіка. 2012. № 1. С. 11–15.

3. Люта А. В. Сучасні шляхи втілення Болонської системи у ВНЗ України. Держава та регіони. Гуманітарні науки. 2013. №1 (32). С. 119–129.

4. Пірен М. І. Якісна освіта – інтелектуальний ресурс ефективності соціально-політичних змін в сучасному українському суспільстві. Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернівці, 26–28 жовтня 2017 р. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. С. 24–27.

5. Подолянська-Калько Н. Мовна освіта як педагогічна проблема. До питання дефініцій мовної освіти та лінгвістики. Наукові записки. Педагогічні науки. 2013. Вип. 122. С. 277–280.

6. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне: Овід, 2012. 352 с.

7. Хоружий Г. Ф. Європейська політика вищої освіти: монографія. Полтава: Дивосвіт, 2016. 384 с.